

Mellem oplevelse og læring

- det musiske møde mellem børn og kunstnere.

af Thomas Kruse og Erik Lyhne

I denne artikel præsenterer vi nogle erfaringer og refleksioner, vi har gjort som koordinatore i Stifinderprojektet.

Stifinder er - eller var et treårigt samarbejdsprojekt omkring børn i bydelen Åbyhøj og deres skole og institutioner. Formålet er at styrke de musiske æstetiske læreprocesser og oplevelser hos børn i området, og indvinde erfaringer med samarbejdet mellem pædagoger, lærere og kunstnere og kulturarbejdere. I samarbejdet deltog også studerende og lærere fra et lærer og et pædagogseminarium. Stifinderprojektet var i alle årene støttet af bl.a. Tusindkunstpuljen.

Ud over erfaringerne fra Stifinderprojektet har vi begge i mere end 20 år arbejdet som kunstnere sammen med børn i mange forskellige projekter.

Der er forskelle i vores vilkår og baggrund. Alligevel konstaterer vi mange fælles erfaringer og vi diskuterer til stadighed de store spørgsmål om 'samarbejdets betydning', om 'roller og faglighed', og problemet om kunstnerisk kvalitet.

Vi vender hver gang tilbage til, at Stifinderprojektet en guldgrube af erfaringer og oplevelser om disse temaer.

Det kunstneriske og det legende

Vi har oplevet, at der er mange ligheder mellem børns verden og kunstnernes.

Vi tænker, at det skabende arbejde med kunstneriske udtryk, er at overgive sig til inspirationen og fantasien og arbejde med det ukendte; at eksperimentere, undersøge og fornemme.

Det, at vise følelser, arbejde med oplevelser, tænke med hænderne og kroppen. og at være til stede, forglemme sig selv, det er nogle af de vendinger, som ofte bruges om kunst og kunstneriske oplevelser.

De samme begreber bruges om det at lege, hvor der også tales om at forglemme sig, og at gå ind i en rolle med hud og hår. I legen skal man kunne improvisere og fornemme, spille sammen. Det er dele af den fryd og fornøjelse, som børn oplever i legen - og elementer i det udviklingspotentiale, der ligger i legen.

Det legende og det kunstneriske hænger sammen; vi siger at legen er kunstens oldemor.

Kunstneren og barnet er på bølgelængde, ved at begges virksomhed har samme lystfyldte udspring og samme oplevelsesmæssige kvaliteter.

Det har vi set i Stifinderprojektet, og vi kender det fra vores eget kunstneriske arbejde med børn.

Kunstnerens arbejde er forbundet med fordybelse, oplevelse og udtryk. Kunstnere skal kunne være til stede i nuet. Vi skal nok kunne planlægge og turde styre, men også arbejde spontant og springvis, kunne improvisere.

Det er at navigere i kaos at skabe kunst. Men det er også at kende sine instrumenter og materialernes muligheder. Kunst bliver på den måde det, at skabe 'en ordnet fremstilling af en anskuelig virkelighed', som digteren Otto Gelsted siger det.

Kunstnere kender til inspiration og gyldne skaberøjeblikke og surt øvearbejde, slid, mislykkede forsøg, som kasseres. - Det er ti procent inspiration og halvfems procent transpiration! Når 7-8 klasserne i Stifinderprojektets sidste store forestilling har opture og nedture, gennemlever de blot stemningerne i en kreativ proces og det forskrækker ikke de professionelle kunstnere., som er de unges konsulenter. Det kender de fra sig selv.

I den kunstneriske proces møder børn ildsjæle. Børn tænder, når de møder folk, der brænder.

Lysten driver værket

Som kunstnere fortæller vi, at kunst ikke er museumsgenstande eller 'kun for voksne', men at kunst hører hjemme i hverdagen og findes og skabes de mærkeligste steder. Vi kan tale med børn i øjenhøjde, og invitere dem med i forløb og processer, hvor der ikke findes facitlister, - det er kun deres egen ambition og nysgerrighed, der sætter grænsen.

I projektet er vi sammen med børnene som eksperter på f. eks musik eller billedkunst, hvad der både giver os en status og en autoritet, men som også skinner på børnene, fordi jo vi er der for deres skyld. De kunstneriske projekter kan med gæstekunstneres hjælp få nogle dimensioner, som hverken børn, lærere eller pædagoger troede kunne nås eller lade sig gøre. Vi kan dermed hjælpe med til at gøre børn og unge synlige, måske hjælpe dem med at fastholde et udtryk og understrege en mening. Måske også stimulere til at børnene fortsætter med at kunne udtrykke sig i billeder, musik, teater og drama, dans, fortælling, digtning osv.

Under vejs i samarbejdet kan vi inddrage og henvise til hvordan andre kunstnere har kæmpet med de samme temaer og motiver, som de selv står og bokser med.

For de voksne, og for institutionslederne fungerer gæstekunstnerne ofte som garantier for at de kaotiske projektføløb med mange mennesker, mange penge og mange ambitioner både bliver spændende og udbytterige forløb, og at resultaterne hænger sammen kunstnerisk, - og økonomisk.

Det musiske som undervisning

Vi er begge undervisere på henholdsvis et lærer og et pædagogseminarium. Begge steder underviser vi i de æstetiske læreprocesser, både i teori og i praktiske fagforløb og projekter. I undervisningen indgår begreber om æstetisk læreprocesser, det praktisk-musiske arbejde og pædagogiske praksis, som er fælles for pædagoger og lærere. Det er glædeligt nok et område, der netop i disse år er debat, interesse og udvikling i.

I den sammenhæng henvise vi ofte de studerende til en forklaringsmodel, som vi kalder 'den kreative trekant': De tre begreber Opleve- Handle- Forstå sættes op i en indbyrdes samvirkende trekant: Handlingen eller aktiviteten bliver mere kvalificeret, jo flere gange den fører til en oplevelse, som fører videre til en dybere forståelse.. Trekanten afspejler således den tætte indbyrdes afhængighed mellem disse nøglebegreber, hvor man kan forestille sig en dynamisk udviklingsspiral af oplevelser, handlinger og forståelser på stadig højere niveau.

Vi ved, at lige under enhver udvikling ligger en læring, som bunder i en ægte oplevelse. I bevidstgørelsen og undervisningen om de æstetiske læreprocesser indgår også sondringen mellem

at innovere og reproducere,

at percipere og interpretere

at reflektere og evaluere.

Vi siger til de studerende, inden de skal ud i praktik, at den laveste fællesnævner i det musiske samarbejdet er, at den voksne i hvert fald ikke må ødelægge oplevelsen for børn! Vi arbejder for at de kan betydeligt mere end det!

Perspektiver - og faldgruber

Voksenroller og opgaver er forskellige i daginstitutioner og i skolen. Det ene sted er der krav om involvering, omsorg, empati og nærvær. Det andet sted krav om planlægning, læseplan, didaktik og evalueringskrav.

I skolen bruges kunstneriske udtryk og musiske projekter stadig som redskaber og som formidling, f.eks. af undervisningsforløb. De musiske udtryksformer risikerer dermed at blive degraderet til staffage og indpakning af læseplanskrav.

I daginstitutioner har vækstpædagogikken af og til ført ensidig fokusering på processerne og en manglende opmærksomhed på kvaliteten og værdsættelsen af produktet.

Stifinderprojektet har haft fokus på oplevelse og læring indlejret i de musiske processer. Hvad der konkret er sket og hvad udbyttet er for stor og små i den lange række af projekter er svært at få hold på og beskrive, og unddrager sig ofte en direkte effektmålbarehed. Hvert år i stifinderprojektet levetid er oplevelser og erfaringer dokumenteret og samlet op i mangefacetterede evalueringsrapporter. Her har vi samlet alle parter udsagn og flettet dem sammen og stillet dem op mod hinanden. Forhåbentlig til inspiration og eftertanke. Og fortsat debat.

Det gennemgående og centrale tema i tre års Stifindersamarbejde er udforskningen af det musiske og det kunstnerisk eksperimenterende.

For børnenes skyld?

Vi ser mange perspektiver i alle disse erfaringer. Og vi har lyst til at udforske området videre, og til at udvikle samarbejdet. Vi kan konstatere, at i udforskningen af de musiske oplevelser i

samarbejde mellem børn og voksne, er det de voksne, som har skullet flytte sig mest!

I forhold til børnenes udbytte har det for os aldrig handlet om at lave en talentskole, eller at arbejde for, at der dukker nye kunstneriske kometer op i, men mere om en hel bydels dejlige børn, hvis barndom er blevet beriget.

For børnenes skyld, ja. Ofte taler vi lidt frelst om betydningsfuldheden af alt det, vi gør for børnene. For børnenes skyld.

Men Vi vil gerne indrømme, at vi også gør mange af disse ting for vores egen skyld. Fordi vi selv har det sjovt med børn. Fordi vi svinger med dem. Lærer af dem og med dem. Lærer og leger.

Jo ældre jeg bliver, og jo mere jeg mestre mit udtryk, desto mere vender jeg tilbage til mine tidligste udtryk. Jeg tror, at ved enden af mit liv har jeg genfundet min barndoms udtrykskraft. (Juan Miro)

Erik Lyhne er musiker, og har lavet mange store og små kulturprojekter med børn i alle aldre. Seminarielærer på Århus dag- Aftenseminarium.

Thomas Kruse er billedkunstner og har lavet udsmykningsprojekter med børn og voksne. Seminarielærer på Peter Sabroe Seminariet.

Sammen er de projektledere på Stifinderprojektet.

Vil du vide mere om Stifinderprojektet, er der udgivet tre årsrapporter og tre videofilm om projektet. De kan bestilles via Århus Dag- og Aftenseminarium, tlf. 8616 200.